

Μάθημα: ἈΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΓΝΩΣΤΟ)

Τάξη: Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Ημερομηνία: 08/01/2023

Καθηγητές: ΛΥΚΟΥΡΕΝΤΖΟΥ ΤΙΝΑ

Όνοματεπώνυμο:

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλους Πολιτικά, (Θ 2, 1-4)

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτ' ἅπαντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἀριστον, οὐδὲ φανερόν ποτερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος· ἔκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν ποτερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινας)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς).

Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.α. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις γράφοντας τη λέξη “Σωστό”, αν είναι σωστή ἢ τη λέξη “Λάθος”, αν είναι λανθασμένη με βάση το αρχαίο κείμενο. Για καθεμία από τις παραπάνω απαντήσεις να γράψετε το κομμάτι του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

1. Η πολιτεία πρέπει να εξειδικεύει το περιεχόμενο της παρεχόμενης παιδείας στον κάθε πολίτη.
2. Όλοι συμφωνούν με το τι είναι αρετή, αλλά διαφωνούν στον τρόπο άσκησής της.
3. Ο Αριστοτέλης ακολουθεί τη μεσότητα ως προς τη διδασκαλία των χρησίμων.
4. Κατά τον Αριστοτέλη κάθε μορφή γνώσης μπορεί να έχει θετική επίδραση στον άνθρωπο.

A1.β. i. πάντα γὰρ εἴληφε **ταῦτα** κριτὰς τινας ἰ Σε ποια λέξη ἢ φράση του αρχαίου κειμένου αναφέρεται ἡ αντωνυμία **ταῦτα**;

ii. ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν: ποιὸν ὄρο/ὄρους τοῦ ἀρχαίου κειμένου προσδιορίζει ἡ δευτερεύουσα ἀναφορική πρόταση;

Μονάδες 10 (8+2)

B1. «ἔκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας... πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς)»: Ποίους προβληματισμούς ἐκφράζει καὶ ποιες διαφωνίες διαπιστώνει στὸ συγκεκριμένο χωρίο ὁ Ἀριστοτέλης σχετικά με τὸ περιεχόμενο τῆς παιδείας τῆς ἐποχῆς τοῦ καθὼς καὶ με τὴν προσέγγιση τῆς ἀρετῆς; Νὰ καταγράψετε 3 κειμενικά χωρία στὰ ὁποῖα ἀναδεικνύονται οἱ διαφωνίες.

Μονάδες 10

B2.α. Νὰ ἀντιστοιχίσετε τὰ στοιχεῖα τῆς στήλης Α' με τὰ στοιχεῖα τῆς στήλης Β' (ορισμένα στοιχεῖα τῆς στήλης Α ἀντιστοιχοῦν σε περισσότερὰ τοῦ ἐνὸς στοιχεῖα τῆς στήλης Β):

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. εὐτυχία	α. εὐδαιμονία ψυχῆς καὶ κακοδαιμονία
2. Ηράκλειτος	β. ἡ εὐδαιμονία ἐστὶ ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν.
3. εὐβουλία	γ. τὸ ἀκρότατον πάντων τῶν πρακτῶν ἀγαθῶν
4. Ἀριστοτέλης	δ. ἡ ἰκανότητα νὰ σκέφτονται σωστά γιὰ τὶς ἰδιωτικὲς καὶ δημόσιες ὑποθέσεις
5. Δημόκριτος	ε. εὐδαιμονία οὐκ ἐν βοσκήμασιν οἰκεῖ οὐδὲν χρυσῶ
	στ. καθοριστικῆς σημασίας γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ ἡ καλὴ τύχη ἐνὸς ἀνθρώπου
	ζ. ἦθος ἀνθρώπων δαίμων

β. Νὰ κατατάξετε τὰ παρακάτω γεγονότα κατὰ χρονολογικὴ σειρὰ:

Ὁ Ἀριστοτέλης:

1. Φτάνει στὴν Αθήνα τὸ 367 π.Χ. γιὰ νὰ σπουδάσει στὴν Ακαδημία.
2. Ἀναλαμβάνει τὴν ἀγωγή τοῦ Ἀλεξάνδρου.
3. Γνωρίζει τὸν Πλάτωνα.
4. Συνθέτει μέρος ἀπὸ τὰ Πολιτικά καὶ τὰ Ἠθικά Νικομάχεια.
5. Διδάσκει στὸ Λύκειο.

Μονάδες 10

B3. α) Νὰ βρεῖτε στὸ παραπάνω πρωτότυπο κείμενο μιὰ ετυμολογικὰ συγγενὴ λέξη γιὰ καθεμιά ἀπὸ τὶς παρακάτω λέξεις τῆς νέας ἐλληνικῆς:

ἀληθινός, τροχοπέδη, διάταξη, οἰσοφάγος, διέλευση, ἐνδεής, ἀρτίος.

β) Να βρείτε μέσα από το κείμενο ή να σχηματίσετε, όπου δεν υπάρχουν, τα **αντώνυμα** των αρχαίων ελληνικών λέξεων που ακολουθούν:

δήλον

έλευθερίων

ἄχρηστον

Μονάδες 10 (7+3)

B4. «ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι... ἢ τὴν διάνοιαν»: Στο απόσπασμα του πρωτότυπου κειμένου ο Αριστοτέλης δίνει τους βασικούς στόχους που κατά τη γνώμη του πρέπει να έχει η παιδεία. Στο κείμενο που ακολουθεί ο Ισοκράτης εξηγεί ποιος είναι κατά τη γνώμη του ο ορθώς πεπαιδευμένος άνδρας. Να συγκρίνετε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που προτείνει ο Αριστοτέλης με αυτό που φαίνεται να επιδοκιμάζει ο Ισοκράτης στο παρακάτω κείμενο ως προς τις βασικές τους αρχές.

Αφού αποδοκιμάζω τις τέχνες, τις γνώσεις και τις άλλες ικανότητες, ποιους τότε ονομάζω μορφωμένους; Πρώτα πρώτα αυτούς που χειρίζονται καλά τα ζητήματα που τους παρουσιάζονται κάθε μέρα και αυτούς που έχουν ορθή άποψη για τις περιστάσεις και μάλιστα τέτοια που να μπορεί να βάζει ως στόχο και να πετυχαίνει τις περισσότερες φορές το συμφέρον. Έπειτα, εκείνους που συμπεριφέρονται κατά τρόπο αρμόζοντα και δίκαιο σε όσους πλησιάζουν, εκείνους που υπομένουν καλόκαρδα και εύκολα τη δυσάρεστη και ενοχλητική συμπεριφορά των άλλων, ενώ οι ίδιοι φέρονται προς τους φίλους τους με τη μεγαλύτερη δυνατή επιείκεια και μετριοπάθεια. Ακόμη, μορφωμένους θεωρώ εκείνους που πάντοτε κυριαρχούν επί των ηδονών και δεν λυγίζουν μπροστά στις συμφορές, αλλά τις αντιμετωπίζουν σαν άνδρες και όπως αξίζει στη φύση μας. Τέταρτον και το σπουδαιότερο, αυτούς που δεν τους διαφθείρουν οι επιτυχίες μήτε απαρνιούνται τον εαυτό τους μήτε γίνονται υπερόπτες, αλλά παραμένουν σταθερά άνθρωποι λογικοί και δεν ικανοποιούνται περισσότερο με τα αγαθά που έχουν χάρη στην εύνοια της τύχης παρά με εκείνα που αποκτούν εξαρχής χάρη στον χαρακτήρα και τη φρόνησή τους. Για μένα, συνετοί, τέλειοι άνδρες και προικισμένοι με όλες τις αρετές είναι όσοι προσαρμόζουν τον εσωτερικό τους κόσμο όχι προς μια μόνο από αυτές τις ικανότητες αλλά προς όλες μαζί.

Ισοκράτους, *Παναθηναϊκός*, 30-32, Μτφρ. Α.Ι. Γιαγκόπουλος - Ζ.Ε. Μαλαθούνη.2012. *Ισοκράτης, "Παναθηναϊκός"*. Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ.

Μονάδες 10

Φιλοσοφούμεν γνησίως τε και ικανῶς...